

การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ
ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
DEVELOPMENT OF THE PROGRAM EVALUATION USE PROMOTING
MODEL OF NURSING COLLEGE IN PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE

นฤมล เอกธรรมสุทธิ^{1*} สายฝน วิบูลรังสรรค์² และอรุณี อ่อนสวัสดิ์³
Naruemon Ekthamasut^{1*} Saifon Vibulrangson² and Arunee On-sawad³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
^{1,2,3}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: n_eakthamasut@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ โดยการสัมภาษณ์บุคลากร จำนวน 35 คน และการตอบแบบสอบถามจำนวน 321 คน 2) สร้างรูปแบบและคู่มือแล้วนำไปตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน นำคู่มือไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้ใช้จำนวน 14 คน 3) ทดลองใช้รูปแบบที่วิทยาลัยพยาบาล 1 แห่ง จำนวน 2 โครงการ กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 18 คน ประเมินการใช้ประโยชน์ก่อนและหลังใช้รูปแบบ 4) ประเมินรูปแบบด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม จากผู้เกี่ยวข้องภายหลังทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 18 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Sing Rank Test) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. มีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก แต่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ ปัญหาการประเมิน ปัญหาบริบทองค์กร และปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และต้องการให้มีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การระบุผู้ใช้ประโยชน์จากการประเมิน 2) การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมิน ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ แบ่งออกเป็น ชั้นเตรียมองค์กร มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมให้เป็นนโยบายหนึ่งขององค์กร เสริมสร้างความรู้และทัศนคติต่อการประเมินและการใช้ประโยชน์จากการประเมิน และชั้นดำเนินโครงการ มี 5 กลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ประโยชน์ในการประเมินโครงการ ส่งเสริมการประเมินโครงการให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการเตรียมสารสนเทศจากการประเมินให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการเผยแพร่ผลการประเมินให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ทันเวลา 3) การกำกับติดตามการใช้ประโยชน์จากการประเมิน และ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการภายหลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ผลการประเมินรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ การใช้ประโยชน์จากการประเมิน รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

Abstract

The purpose of this study was to develop the program evaluation use promoting model of Nursing College in Praboromarajchanok Institute. The research procedure followed 4 steps: 1) to study background, statement of problems and need assessments related to the evaluation use of Nursing College by interviewed 35 personnel and questionnaires of 321 personnel, 2) to develop the promoting model, examine this model by 9 experts and 14 stakeholders, 3) to implement the promoting model for 2 programs with 18 participants, and 4) to assess the promoting model by 18 participants. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and Wilcoxon Sign Rank Test.

The results were as follows;

1. The current condition of program evaluation used found that the high level. Problems related to program evaluation used found included: character of using, implement of evaluation, organizational context and the involvement of stakeholders. The personnel need practical guidelines for the use of program evaluation and consistent with the context of the College of Nursing.

2. The promoting model consisted of 4 components including; identifying intended users, evaluation use (consists of 7 strategies used in the preparation stage has 2 strategies included encouraging a policy of the organization and enhancing knowledge and attitude of evaluation and evaluation use. Five strategies of program implementation stage included encouraging the involvement of users in the program, promoting quality of program evaluation, promoting the preparation of information of the evaluation to be quality, promoting the dissemination of the results of the evaluation to be effective and promoting the use of timely results), monitoring evaluation use and feedback.

3. The results from using the promoting model was significantly higher than prior using ($p < .01$).

4. The assessment of the promoting model revealed that this promoting model was actually utility, feasibility and propriety at high level.

Keywords: Program Evaluation, Evaluation Use, Program Evaluation use Promoting Model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการทำงานของหน่วยงานหรือองค์กรต้องหาวิธีการหรือกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรพัฒนาเท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก องค์กรส่วนใหญ่จึงดำเนินงานผ่านโครงการ ทั้งนี้เพราะโครงการเป็นหน่วยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอน และมักจะเป็นงานพิเศษที่แตกต่างไปจากงานประจำ โครงการจะประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity) (Promjouw, 2007, pp. 23-24)

สถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพเพื่อตอบสนองความขาดแคลนกำลังคนด้านสุขภาพในสถานบริการกระทรวงสาธารณสุข มีวิทยาลัยพยาบาลในสังกัด 29 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีภารกิจหลักคือการผลิตบัณฑิตพยาบาลให้สามารถดูแลด้านสุขภาพได้ตรงกับปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในแต่ละภูมิภาค ในแต่ละปีวิทยาลัยพยาบาลแต่ละแห่งจะมีโครงการไม่น้อยกว่า 40 โครงการ โดยโครงการต่างๆจะมาจากการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาและนโยบายต่างๆ (Boromrajonani College of Nursing Phutthachinnarat, 2012, p. 5) โดยโครงการจะครอบคลุม 5 พันธกิจหลัก ได้แก่ ผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพ สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านสุขภาพ บริการวิชาการและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และเพื่อการพัฒนาสถาบัน โดยแต่ละวิทยาลัยจะมีโครงสร้างการบริหารงานที่รองรับโครงการตามพันธกิจดังกล่าว เมื่อมีการดำเนินงานผ่านโครงการจึงต้องมีการประเมินโครงการเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ดังนั้นการประเมินจึงถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปองค์กร (Plainoi & Chai-Aroon, 2007, p. 23) ทั้งนี้เพราะการประเมินเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาตัดสินใจพัฒนาและปรับปรุงงานโครงการและการปฏิบัติงาน (Alkin & Christie, 2004) การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ทำได้ทั้งประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินขณะโครงการกำลังดำเนินการอยู่ และการประเมินผลโครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว (Promjouw, 2007, p. 37) การประเมินโครงการมีความสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ เราทำการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เพื่อแสดงความรับผิดชอบ เพื่อการเผยแพร่ และเพื่อให้เกิดแสงสว่างทางปัญญา (Stufflebeam & Shinkfield, 2007, p. 22) และการประเมินโครงการที่ดีต้องเป็นไปตามมาตรฐานการประเมินโครงการ (Program Evaluation Standards) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้านคือ มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (utility) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (accuracy) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (feasibility) และมาตรฐานด้านความเหมาะสม (propriety) (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation as cited in Stufflebeam & Shinkfield, 2007, pp. 87-92) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากการประเมินมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะผลที่ได้จากการประเมินทำให้ได้สารสนเทศที่นำไปสู่การตัดสินใจในการพัฒนางาน โครงการต่างๆ ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับ Patton (1997) ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์เบื้องต้นของผลที่ได้จากการประเมินมี 3 ประการ คือ เพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติเพื่อเอื้ออำนวยในการปรับปรุงงาน และหรือเพื่อสร้างความรู้ ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการประเมินไม่เพียงแต่จะได้เฉพาะผลที่เป็นข้อค้นพบจากการประเมินเท่านั้นแต่ยังได้รับประโยชน์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการประเมิน ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับโครงการที่ประเมินระหว่างผู้ประเมินและผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน ทำให้ผู้มี

ส่วนร่วมในการประเมินได้พัฒนาสมรรถนะการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ส่งเสริมให้องค์กรเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินและเกิดวัฒนธรรมการประเมินขึ้นในองค์กรต่อไป (Christie, 2007; Patton, 1997)

การใช้ประโยชน์ผลจากการประเมินเป็นที่รู้จักมากกว่า 40 ปีแล้วก็ตาม แต่ยังคงพบปัญหาการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ จากการศึกษาของ Senarat (2011) พบปัญหาการใช้ผลการประเมินที่ไม่เหมาะสม เช่น กรณีที่เจ้าของโครงการใช้เฉพาะผลการประเมินเชิงบวก และปัญหาการไม่ใช้ผลการประเมิน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Chalaywares (1998) พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการประเมินเสนอผู้บริหารในการตัดสินใจระหว่างดำเนินโครงการและสิ้นสุดโครงการ และจากผลศึกษานำร่องของผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินโครงการ และการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ และส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนนำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้เกือบครึ่งไม่ได้นำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นประจำ สำหรับปัญหาอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ได้แก่ ยังไม่มีแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน ไม่มีการติดตามการนำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์ที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ และขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน ทั้งนี้เกือบทั้งหมดต้องการให้มีรูปแบบหรือแนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมกับวิทยาลัย (Ekthamasut, 2015)

และจากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนถึงรูปแบบการนำผลการผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์ และการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประเมิน ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยใช้กรอบแนวคิดการใช้ประโยชน์จากการประเมิน (Evaluation use) ที่ครอบคลุมทั้งการใช้กระบวนการประเมิน (Process use) และการใช้ผลการประเมิน (Finding use) ภายใต้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากการประเมิน (Cousins & Leithwood, 1986; Johnson, et al., 2009) ทำให้ได้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อพัฒนารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ
2. เพื่อสร้างรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ
4. เพื่อประเมินรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1. วัตถุประสงค์ เพื่อทราบถึงสภาพที่แท้จริงในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ปัญหาและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการที่สอดคล้องกับบริบทจริง

2. แหล่งข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม เป็นอาจารย์พยาบาล จำนวน 321 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) จาก 29 วิทยาลัย แบ่งเป็น 5 เครือข่ายภาค สุ่มมาเครือข่ายภาคละ 2 วิทยาลัย และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม คัดเลือกแบบเจาะจง จากวิทยาลัยพยาบาล 2 แห่ง แบ่งเป็นระดับผู้บริหารจำนวน 8 คน ระดับปฏิบัติจำนวน 17 คน รวม 25 คน นอกจากนี้ ยังมีผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน รวม 4 คน และนักศึกษาพยาบาล รวม 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป สภาพการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ สภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากการประเมิน และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือกตอบเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตั้งแต่ร้อยละน้อยที่สุดถึงมากที่สุด การแปลผลคะแนนความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดจนถึงระดับมากที่สุด (Best, 1977, p. 14) ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในประเด็นการทำโครงการและการประเมินโครงการ การใช้ประโยชน์จากการประเมิน และข้อเสนอแนะอื่นๆ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม (index of Congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.6-1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

4. การดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยประสานกับเจ้าหน้าที่แต่ละวิทยาลัย ในการแจกแบบสอบถามและนัดวันรับแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1. วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาล และตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

2. แหล่งข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน และกลุ่มอาจารย์พยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 14 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงตามกำหนดคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการและคู่มือ ลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือกตอบเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ร้อยละน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด การแปลผลคะแนนความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดจนถึงระดับมากที่สุด

4. วิธีการศึกษา นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดองค์ประกอบของรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการและคู่มือ และประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขรูปแบบและคู่มือตามข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นประเมินความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือการใช้รูปแบบโดยอาจารย์พยาบาล ปรับปรุงแก้ไขคู่มือตามข้อเสนอแนะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1. วัตถุประสงค์ เพื่อนำรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการไปทดลองใช้

2. แหล่งข้อมูล คัดเลือกพื้นที่วิจัย ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช และคัดเลือกโครงการแบบเจาะจง 2 โครงการ ได้แก่ โครงการฟื้นฟูวิชาการประจำปี 2558: การรักษาพยาบาลขั้นต้นในการให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ และโครงการส่งเสริมคุณธรรมนักศึกษาสู่การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์: ค่าสู่เส้นทางสีขาว คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นอาจารย์พยาบาลจากสองโครงการรวมจำนวน 18 คน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับโครงการที่คัดเลือกไว้และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือกจาก 2 คำตอบ คือ ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ การแปลผลคะแนนการปฏิบัติเป็น 1 และ 0 การแปลผลคะแนนการใช้ประโยชน์ โดยนำค่าร้อยละของคะแนนไปเทียบเกณฑ์ (Office of the Higher Education Commission, 2014, p. 124) แบ่งได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

17-20 คะแนน ($\geq 85\%$)	มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด
15-16 คะแนน (75-84.99%)	มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก
13-14 คะแนน (65-74.99%)	มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง
10-12 คะแนน (50-64.99%)	มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับน้อย
< 10 คะแนน (<50%)	มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด/ต้องปรับปรุง

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์/สนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง ในประเด็นการใช้ประโยชน์ใน 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ประโยชน์เชิงแนวคิด การใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์ การใช้ประโยชน์เชิงปฏิบัติ และการใช้ประโยชน์เชิงกระบวนการ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยาม (IOC) มีค่าระหว่าง 0.6-1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.78

4. วิธีการศึกษา ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) นั่นคือประเมินการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ประเมินการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ (Pre-test)

4.2 ดำเนินการใช้รูปแบบ

4.2.1 ชั้นเตรียมองค์กร 1) ผู้วิจัยประชุมชี้แจงอาจารย์ระดับผู้บริหารที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่าย 2) ผู้วิจัยให้ความรู้เรื่องการประเมินโครงการ

และการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการกับกลุ่มตัวอย่าง และ 3) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

4.2.2 ขั้นตอนดำเนินการ โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยง

ระยะก่อนดำเนินการ 1) ประชุมกรรมการและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนทำโครงการ ระบุผู้ใช้ประโยชน์ วางแผนประเมินโครงการให้มีคุณภาพ วางแผนการใช้ประโยชน์จากการประเมิน วางแผนกำกับติดตามการใช้ประโยชน์โดยใช้ผลการประเมินโครงการที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวางแผนครั้งนี้ 2) กำกับติดตามการใช้ประโยชน์ก่อนดำเนินการ และ 3) ให้ข้อมูลย้อนกลับการใช้ประโยชน์

ระยะดำเนินการ 1) ดำเนินโครงการตามแผนที่วางไว้ 2) ดำเนินการประเมินโครงการเพื่อติดตามความก้าวหน้าและปัญหาของโครงการเป็นระยะตามแผน (formative evaluation) 3) ผู้ประเมิน ผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับผลการประเมินโครงการปัญหาที่พบ และใช้ผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาโครงการหรือพัฒนาการประเมิน 4) กำกับติดตามการใช้ประโยชน์ขณะดำเนินการ และ 5) ให้ข้อมูลย้อนกลับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

ระยะสิ้นสุดโครงการ 1) ประเมินสรุปโครงการ (summative evaluation) ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผล เป็นต้น 2) ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นผลการประเมินครั้งนี้และให้ข้อเสนอแนะเพื่อวางแผนโครงการครั้งต่อไป 3) จัดเตรียมสารสนเทศจากการประเมินให้สอดคล้องกับผู้ใช้ประโยชน์แต่ละกลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์ คณะกรรมการโครงการ และกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น 4) เผยแพร่ผลการประเมินโครงการให้ผู้ใช้ประโยชน์แต่ละกลุ่มภายในเวลาที่กำหนด 5) กำกับติดตามการใช้ประโยชน์ภายหลังเมื่อสิ้นสุดโครงการ 6) ให้ข้อมูลย้อนกลับการใช้ประโยชน์ และ 7) ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้

4.3 สิ้นสุดการทดลองใช้รูปแบบ ประเมินพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ (Post-test)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติทดสอบ Wilcoxon Matched-Pairs sign rank test และวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1. วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ภายหลังจากการนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านนำมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความถูกต้องของรูปแบบภายหลังจากนำไปทดลองใช้

2. แหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์พยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธิชินราช จำนวน 18 คน ที่ทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือกตอบเป็นลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยแต่ละข้อมีความหมาย เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลคะแนนเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์/สนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้างใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิของข้อคำถามกับนิยาม (IOC) มีค่าระหว่าง 0.6 - 1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์พยาบาล จำนวน 10 ท่าน อ่านเพื่อดูความเข้าใจ ความสามารถในการอ่าน ความชัดเจนของข้อคำถาม และความยากง่ายของแบบสอบถาม แล้วปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีสภาพการใช้ประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.64) โดยมีการใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์มากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์เชิงแนวคิด การใช้ประโยชน์เชิงกระบวนการประเมิน และการใช้ประโยชน์เชิงปฏิบัติ ตามลำดับ และมีสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.67) โดยมีด้านการประเมินมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านบริบทองค์กร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินโครงการ (88.16%) และการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ (87.23%)

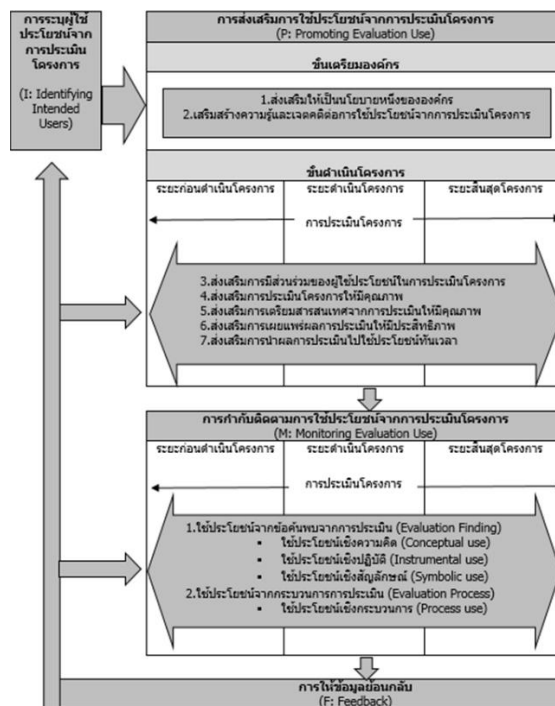
ปัญหาการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการที่พบแบ่งได้ 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านการใช้ประโยชน์ พบปัญหาการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์เพียงบางส่วน ใช้เฉพาะโครงการที่ตอบประกันคุณภาพการศึกษา ขาดแนวทางการนำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์ ขาดการบันทึกหลักฐานการใช้ประโยชน์ และไม่มีกรนำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังโดยเฉพาะโครงการระยะสั้น 2) ด้านการประเมิน พบว่า ขาดการวิเคราะห์ผู้ใช้ประโยชน์ ขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ ประเมินเฉพาะโครงการใหญ่หรือโครงการที่ตอบประกันคุณภาพ ขาดการกำกับติดตามการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง ผู้ประเมินขาดความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์ การประเมินโครงการไม่ชัดเจนไม่ครอบคลุม ผลการประเมินเป็นเชิงปริมาณ ไม่มีหลักฐานการใช้ผลการประเมิน ผลการประเมินโครงการไม่น่าเชื่อถือ ผลการประเมินโครงการล่าช้า การเผยแพร่ผลการประเมินไม่ครอบคลุมผู้ใช้ประโยชน์ 3) ด้านบริบทองค์กร พบว่า ผู้บริหารไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์ ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประเมินในองค์กร บุคลากรขาดความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินน้อยในเกือบทุกขั้นตอนของการประเมินและการใช้ประโยชน์ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผนไปจนถึงการนำผลไปใช้

ความต้องการรูปแบบหรือแนวทางการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ แบ่งได้ 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านการใช้ประโยชน์ ได้แก่ ต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ให้ครอบคลุมผู้ใช้กลุ่มต่างๆ ครอบคลุมทั้งก่อนทำโครงการ ระหว่างทำโครงการและเมื่อสิ้นสุดโครงการ สามารถใช้ได้ทุกลักษณะการใช้ประโยชน์ มีการดำเนินการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เข้าถึงสะดวกรวดเร็ว และเข้าใจง่าย 2) ด้านการประเมิน ได้แก่ ควรมีการวิเคราะห์และระบุผู้ใช้ประโยชน์ กำหนดการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบหรือวิธีการประเมินโครงการที่เหมาะสม มีการควบคุมกำกับติดตามให้ผลการประเมินถึงผู้ใช้ทันเวลาอย่างจริงจัง เพิ่มช่องทางการ

เผยแพร่ผลการประเมิน 3) ด้านบริบทองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญ กำหนดเป็นนโยบายหนึ่งขององค์กร ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละขั้นตอนให้มากที่สุดและสอดคล้องกับบริบทนั้นๆ

2. ผลการสร้างรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ มีดังนี้

2.1 รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การระบุผู้ใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ 2) การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ 3) การกำกับติดตามการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ และ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ ดังแผนภาพ 1 สามารถอธิบายโดยสรุปได้ ดังนี้ เพื่อให้มีการนำผลการประเมินโครงการไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการประเมินโครงการต้องระบุผู้ใช้ประโยชน์จากการประเมิน (องค์ประกอบที่ 1) ทั้งนี้เพื่อให้ผลการประเมินสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์มากที่สุด และต้องมีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ (องค์ประกอบที่ 2) โดยในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการมี 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมองค์กร เป็นขั้นการเตรียมความพร้อมขององค์กรและของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อการประเมินโครงการและใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ โดยในขั้นนี้มีกลยุทธ์ในการส่งเสริม 2 กลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมให้เป็นนโยบายหนึ่งขององค์กร และเสริมสร้างความรู้และเจตคติต่อการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

ภาพ 1 รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาล (IPMF-Model: Identifying Intended Users, Promoting Evaluation Use, Monitoring Evaluation Use and Feedback)

และ 2) ขึ้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นปฏิบัติการในระดับโครงการ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ มีกลยุทธ์ในการส่งเสริม 5 กลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ประโยชน์ในการประเมินโครงการ ส่งเสริมการประเมินโครงการให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการเตรียมสารสนเทศจากการประเมินให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการเผยแพร่ผลการประเมินให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ทันเวลา ซึ่งจะดำเนินการส่งเสริมในทั้งในระยะก่อนดำเนินโครงการ ระยะดำเนินโครงการ และระยะสิ้นสุดโครงการ ซึ่งจะดำเนินการควบคู่ไปกับการประเมินโครงการ ในขั้นดำเนินโครงการนี้ต้องมีการกำกับติดตามให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ (องค์ประกอบที่ 3) เพื่อควบคุมดูแลให้มีการนำผลการประเมินโครงการมาใช้ประโยชน์ในทุกระยะของการทำโครงการ โดยระยะก่อนดำเนินโครงการ ต้องนำผลการประเมินโครงการที่ผ่านมาวางแผนการทำโครงการและการประเมินโครงการครั้งนี้ ระยะดำเนินโครงการต้องนำผลการประเมินความก้าวหน้าของโครงการมาปรับปรุงขณะโครงการดำเนินอยู่ และระยะสิ้นสุดโครงการต้องนำผลการประเมินสรุปโครงการเผยแพร่แก่ผู้ใช้ประโยชน์ที่กำหนดไว้สำหรับเป็นนําสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยการกำกับติดตามให้เกิดการใช้ประโยชน์ใน 2 ส่วนคือ ใช้ประโยชน์จากผลที่เป็นข้อค้นพบจากการประเมินโครงการ และการใช้ประโยชน์จากผลที่เกิดจากการเรียนรู้ในกระบวนการประเมิน ซึ่งจะนำผลจากสองส่วนมาใช้ประโยชน์ได้ใน 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ประโยชน์เชิงความคิด ใช้ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ การใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์ และการใช้ประโยชน์เชิงกระบวนการ และสุดท้าย การให้ข้อมูลย้อนกลับ (องค์ประกอบที่ 4) เป็นการป้อนข้อมูลย้อนกลับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการภายหลังการกำกับติดตามในแต่ละระยะ ซึ่งจะทำให้ผู้ประเมินทราบว่ามีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการเป็นไปตามที่วางแผนไว้หรือไม่ เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลสะท้อนกลับไปยังองค์ประกอบทั้ง 3 ก่อนหน้านี้ว่าแต่ละองค์ประกอบมีการดำเนินการมีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในครั้งนั้นๆ หรือนำไปวางแผนปรับปรุงในครั้งต่อไปให้มีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ โดยภายในคู่มือประกอบไปด้วยหัวข้อที่สำคัญได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และองค์ประกอบของรูปแบบ

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.6 และ $\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.73 ตามลำดับ) และมีความคิดเห็นต่อความสอดคล้องและความเหมาะสมของคู่มืออยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.53 และ $\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65 ตามลำดับ) และอาจารย์พยาบาลในฐานะผู้ที่จะใช้รูปแบบ มีความคิดเห็นต่อคู่มือการใช้รูปแบบด้านกายภาพ ความเข้าใจในเนื้อหา และการนำรูปแบบไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.73)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการก่อนใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 15.28$, S.D. = 1.96) ภายหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า มีพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 18.40$, S.D. = 1.10) เช่นกัน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการหลังทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

4. ผลการประเมินรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.54) ด้านที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ซึ่งมีคะแนนอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีการใช้ประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nongna (2007) ที่พบว่า สถานศึกษามีการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาลักษณะ การใช้ประโยชน์ พบว่า มีการใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์มากที่สุด อธิบายได้ว่า เพราะวิทยาลัยพยาบาลเป็น สถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับมานานจึงมีการดำเนินการเพื่อให้งานมีคุณภาพและให้สอดคล้องกันประกันคุณภาพการศึกษา และที่ผ่านมามีเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบัน องค์ประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 การบริการนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เกณฑ์มาตรฐานข้อ 5 นำผลการประเมินจากข้อ 4 มาปรับปรุงพัฒนาการให้บริการและการให้ข้อมูล เพื่อส่งผลให้การประเมินสูงขึ้นหรือเป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษา เป็นต้น (Office of the Higher Education Commission, 2014, p. 106) ผู้เกี่ยวข้องจึงต้องมีการประเมินโครงการและมีการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์เพื่อมีให้มีหลักฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้กลุ่มตัวอย่างจะมีการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงพบปัญหาการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการและยังต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากการประเมินเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ถึงปัญหาและความต้องการรวมทั้งข้อเสนอแนะ ซึ่งผลที่ได้มีความสอดคล้องกัน แม้จากผลการศึกษาจากแบบสอบถามปลายเปิดจะพบว่าการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาการตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะให้คะแนนไว้ค่อนข้างสูงอยู่ในช่วง 4 - 5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ขณะที่ผู้ตอบคนเดียวกันนั้นเองหลายคนได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและความต้องการในการตอบคำถามปลายเปิดไว้หลายประเด็น นอกจากนี้ เมื่อนำผลการศึกษาปัญหาที่ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามปลายเปิด มาพิจารณาร่วมกับผลการศึกษาที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน จะพบว่า คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดในเรื่องนั้นๆ จะมีคะแนนอยู่ในระดับระดับมาก (เกณฑ์ 3.50 - 4.49) ที่ค่อนข้างต่ำลงมาใกล้กับระดับปานกลาง (เกณฑ์ 2.50 - 3.49) ดังนี้ 1) ด้านการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีการใช้ประโยชน์โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 เมื่อพิจารณารายการที่คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไปมีเพียง 5 ข้อจาก 21 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 23.81 ทั้งนี้มี 2 ข้อที่คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านการประเมินโครงการ พบว่า มีสภาพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 มีข้อที่คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไปเพียง 3 ข้อจาก 22 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 13.64 3) ด้านบริบทองค์กร พบว่า มีสภาพที่เกี่ยวข้องกับบริบทองค์กรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 มีข้อที่คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไปเพียง 4 ข้อจาก 19 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 21.05 และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า มีสภาพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.55 ไม่พบข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไปเลยจาก 15 ข้อ ทั้งนี้มีข้อที่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางถึง 6 รายการ

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ สรุปได้ดังนี้ ปัญหาด้านการประเมิน ได้แก่ บุคลากรส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์ ปัญหาด้านบริบทองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ประโยชน์ ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ บุคลากรขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆของการประเมินและการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการและปัญหาด้านการใช้ประโยชน์ ได้แก่ การไม่ใช้ผลการประเมิน และการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์เพียงบางส่วน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chalaywares (1998) พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการประเมินเสนอผู้บริหารในการตัดสินใจระหว่างดำเนินโครงการและสิ้นสุดโครงการ และสม Senarat (2011) ที่กล่าวถึงการใช้ผลการประเมินบางส่วนที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้เฉพาะผลการประเมินเชิงบวก และปัญหาการไม่ใช้ผลการประเมิน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nongna (2007) พบว่า ปัญหาการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจังของผู้เกี่ยวข้อง ความไม่เข้าใจรายงานผลการประเมิน การไม่ได้รับรู้ถึงผลการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง

อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบโดยหลักการถึงความสำคัญของการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์จากการประเมินเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติยังเป็นเรื่องที่ไม่เร่งด่วนและไม่มีผลกระทบที่ชัดเจนทั้งทางบวกและทางลบต่อตนเองและต่อองค์กร นั้นเป็นเพราะบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์จากการประเมินที่แท้จริง ทำให้ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินและการใช้ประโยชน์ ส่งผลให้ไม่ได้ดำเนินการประเมินอย่างมีคุณภาพและมีได้มีเป้าหมายที่จะนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ประกอบกับบริบทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินและการใช้ประโยชน์จากการประเมินไม่ได้ให้ความสำคัญจึงไม่เกิดการดำเนินการใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญก็จะมีคำสั่งสนับสนุน ผู้ปฏิบัติก็จะให้ความสำคัญและมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการใช้ประโยชน์จากการประเมิน และ ที่ผ่านมากการประเมินโครงการส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบโครงการ 1 - 2 คน ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการประเมิน ทำให้ผลการประเมินมาจากคนกลุ่มน้อยอาจไม่น่าเชื่อถือ ไม่ตรงกับความต้องการ และผู้เกี่ยวข้องอาจไม่ได้รับรู้ถึงผลการประเมินนั้นๆ ทั้งนี้การได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงถึงการยอมรับถึงความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินโครงการ ผลการประเมินที่ได้จะมาจากความต้องการ นำไปสู่ความการใช้ผลการประเมินที่ตนเองมีส่วนร่วม ซึ่ง Amo (2009) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินเป็นปัจจัยบ่งชี้สำคัญในการใช้ประโยชน์จากการประเมินไม่ว่าองค์กรขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับ Lopez (2010) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากกระบวนการประเมิน และการใช้กระบวนการประเมินจะทำให้การใช้ประโยชน์จากการประเมินมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ประกอบกับรูปแบบการรายงานผลการประเมินที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งเน้นรายงานเก็บไว้ไม่มีการเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเท่าที่ควร นั่นคือการรายงานผลการประเมินโครงการและการเผยแพร่ผลการประเมินโครงการไม่หลากหลายส่วนใหญ่เป็นรายงาน จึงไม่ตรงกับความต้องการและไม่ครอบคลุมผู้ใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Greene (1988); Bober and Bartlett (2004) ที่ว่าวิธีการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพของทีมงานและการเผยแพร่ผลการประเมินที่มากกว่าหนึ่งวิธีมีผลต่อการใช้ประโยชน์จากการประเมิน ที่กล่าวมาทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า มีการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการประเมินรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงว่ารูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพ เพราะรูปแบบที่สร้างขึ้นมาจากกระบวนการสร้างที่มีคุณภาพ อธิบายได้ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของไทยและของต่างประเทศจนได้แนวคิด ทฤษฎีมากำหนดกรอบหรือแนวทางเบื้องต้นในการลงไปศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการใช้ประโยชน์ จากการประเมินโครงการจากแหล่งข้อมูลจริง สอดคล้องกับ Ritcharoon (2008, pp. 53-54) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ที่ได้หัวข้อวิจัยแล้วก็คือ ช่วยให้ได้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา ช่วยให้นิยามปัญหา นิยามตัวแปร และกำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ แจ่มชัดและเหมาะสมมากขึ้น และช่วยสร้างกรอบความคิดในการวิจัย

2.2 ในขั้นตอนการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใช้ประโยชน์จากการประเมิน โครงการ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลจากบริบทที่แท้จริง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การศึกษาเพื่อให้ได้ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่แท้จริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และหรือความต้องการแก้ปัญหาหรือ พัฒนาการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะว่าข้อมูลเหล่านี้จะมีประโยชน์สำหรับนำไปประกอบการ พิจารณาวางแผนในการสร้างนวัตกรรมการศึกษา ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงจุด และตอบสนองความ ต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง (Buosonte, 2009, p. 19) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งในภาพกว้างจากวิธีการเชิงปริมาณและในภาพลึกจากวิธีการ เชิงคุณภาพเพื่อยืนยันและเสริมเติมเต็มข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับความ เป็นจริงในการที่จะนำมาयर่างรูปแบบต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ มีลักษณะที่ สำคัญ คือ ใช้วิธีการนิรนัยหรือแสวงหาความรู้จากบนลงล่าง นักวิจัยมุ่งเน้นการทดสอบสมมติฐานหรือทฤษฎีจาก การอาศัยข้อมูลต่างๆ ที่มีมุมมองที่แคบมุ่งทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างเจาะจง ความรู้ที่ได้มีความเป็นปรนัย ถูกต้องแม่นยำ ชัดเจน และข้อค้นพบสามารถสรุปอ้างอิงเชิงนัยทั่วไปได้ ขณะที่วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธี อุปนัยหรือแสวงหาความรู้จากล่างขึ้นบน นักวิจัยมุ่งสร้างสมมติฐานใหม่ๆ และทฤษฎีจากพื้นที่ในขณะที่ทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีมุมมองกว้างและลึก มุ่งอธิบาย ทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างลุ่มลึก ความรู้ ที่ได้เป็นอันทันย ส่วนบุคคล ตามโครงสร้างทางสังคม ข้อค้นพบที่ได้จึงมีความเฉพาะเจาะจง สะท้อนความเป็น ตัวแทนจากมุมมองของคนใน (Buosonte, 2012, pp. 15-37)

2.3 ภายหลังกการยกร่างรูปแบบได้มีการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องแล้ว นำมาปรับปรุง หลังจากนั้นนำรูปแบบไปทดลองใช้จริงเพื่อนำปัญหาและข้อเสนอแนะจากการทดลองเข้ามาปรับปรุง รูปแบบให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับ Srisa-ard (2003, p. 101) กล่าวว่า หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบ ในขั้นแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะ พัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา หรือแม้กระทั่งได้รับการ กลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิก็ตาม แต่เป็นเพียงรูปแบบจากสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลใน สถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็น รูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่

3. จากปัญหาการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ เช่น การไม่ใช้ผลการประเมินโครงการ การใช้ ผลการประเมินไม่เหมาะสม รูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วย แก้ไขปัญหา โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 รูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคล บุคลากรจะได้รับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เรื่องการประเมินโครงการที่ถูกต้อง และมีทัศนคติที่ดีในการประเมินและการใช้ประโยชน์จากการประเมินที่มุ่งเน้น เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ไปปรับปรุงพัฒนาโครงการหรืองานที่เกี่ยวข้องตลอดจนพัฒนาองค์กร ทราบแนวทาง การใช้ประโยชน์จากการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ลักษณะ ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมใน

การประเมินโครงการ ทำให้พัฒนาทักษะในการประเมินโครงการ การใช้ประโยชน์จากการประเมินและทักษะการทำงานเป็นทีม

3.2 รูปแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ในการประเมินโครงการและวางแผนการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ทำให้ได้พัฒนาทักษะทางการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน ผลที่ได้มาจากการความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจริงๆ การประเมินโครงการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่งผลการประเมินจึงมีความน่าเชื่อถือและตรงกับความต้องการ นอกจากนี้การที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินทำให้มีความเข้าใจถึงความจำเป็นมาเหตุและผลของผลการประเมินที่ได้ จึงเกิดการยอมรับผลการประเมินทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่ได้

3.3 รูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมขององค์กร โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ จึงเกิดการสนับสนุนและขับเคลื่อนทั้งองค์กร ตลอดจนช่วยกำหนดทิศทางประเมินและการใช้ประโยชน์จากการประเมินของบุคลากร ส่งผลสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลต่อไป เช่น ทำให้บุคลากรในองค์กรจึงมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและของผู้ประเมินที่ดี ทุกคนยอมรับผลการประเมินที่ได้ทั้งผลที่ดีและไม่ดีอย่างเป็นกัลยาณมิตร เป็นต้น

3.4 มีการกำกับติดตามการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ และการให้ข้อมูลย้อนกลับในทุกๆระยะของการประเมินโครงการ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการทันที และการให้ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยเติมเต็มให้เกิดการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

1.1 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบไปทดลองใช้โดยเริ่มจากผู้รับผิดชอบโครงการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ภายหลังถ้าผู้บริหารเห็นประโยชน์จึงจะนำมาใช้ในหน่วยงานต่อไป อาจเรียกได้ว่าเป็นการนำรูปแบบไปใช้จากล่างขึ้นบน ผู้วิจัยเห็นว่าในการนำรูปแบบไปใช้ถ้าที่ดี ควรดำเนินการในอีกแนวทางหนึ่ง คือ จากบนลงล่าง คือเริ่มจากผู้บริหารต้องการให้องค์กรใช้รูปแบบจึงกำหนดลงมาเป็นนโยบายให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายแผนงานดำเนินการ และนำไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการโดยผู้รับผิดชอบโครงการหรือผู้ประเมินโครงการ ทั้งนี้ การนำไปใช้โดยผู้บริหารเห็นความสำคัญจนสั่งการให้เป็นกลไกหนึ่งขององค์กร ร่วมกับการส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากการประเมินควบคู่กันไป จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้เกิดการพัฒนาที่รวดเร็ว เป็นระบบ เกิดผลกระทบในวงกว้างและเป็นความยั่งยืนต่อไป

1.2 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบไปทดลองใช้กับโครงการระยะเวลา 5 วัน - 3 สัปดาห์ ทำให้เห็นว่าในการนำรูปแบบไปใช้ในโครงการระยะสั้น เช่น 1-5 วัน ซึ่งจะมีระยะเวลาที่จำกัดกระชั้นชิด จึงควรประยุกต์ใช้รูปแบบให้เหมาะสมทันกับเวลาที่จะผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เช่น ในระยะที่ 2 คือระยะดำเนินการโครงการให้ลดขั้นตอนการประเมินโครงการและลดจำนวนครั้งของการกำกับติดตามการประเมินการใช้ประโยชน์ให้ลง ตลอดจนรูปแบบการรายงานผลการประเมินและการบันทึกต้องสะดวกรวดเร็วไม่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรการนำรูปแบบไปทดลองใช้ในวิทยาลัยอื่นๆ ซึ่งอาจมีบริบทบางอย่างที่ต่างจากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่ผู้รับผิดชอบโครงการหรือผู้ประเมินโครงการจะสามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทนั้นๆได้มากขึ้นน้อยเพียงใด โดยไม่มีผู้วิจัยเป็นพี่เลี้ยง

2.2 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีระยะเวลาที่จำกัดจึงยังไม่สามารถติดตามผลของการนำรูปแบบไปใช้ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระยะยาวได้ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำรูปแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการมาใช้ทั้งในระดับบุคคล ระดับโครงการ ระดับองค์กร เช่น บุคคลมีทักษะการประเมินเพิ่มขึ้น โครงการมีการใช้ประโยชน์จากการประเมินอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ องค์กรเห็นความสำคัญกำหนดให้การใช้ประโยชน์เป็นนโยบายหนึ่งขององค์กร เป็นต้น

2.3 เนื่องจากรูปแบบที่สร้างขึ้นเป็นรูปแบบเริ่มต้นของการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นหลักการกลางๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับโครงการทุกประเภท ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่รายละเอียดของคำแนะนำในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงและให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น เปรียบเทียบการนำรูปแบบไปใช้ในผู้ใช้ประโยชน์ที่ต่างกลุ่มกัน การนำรูปแบบไปใช้ในโครงการระยะสั้นกับโครงการระยะยาว การนำรูปแบบไปใช้ในโครงการที่มีพันธกิจต่างกัน เป็นต้น

2.4 เนื่องจากรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการประเมินโครงการและการใช้ประโยชน์จากการประเมินที่อิงกับบริบทของวิทยาลัยพยาบาล ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาแบบส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการประเมินโครงการในองค์กรหรือสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างออกไป โดยใช้รูปแบบนี้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบดังกล่าวแต่ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละองค์กร

References

- Alkin, M. C., & Christie, C. A. (2004). An evaluation theory tree. In *Evaluation roots: Tracing theorist views and influences*. CA: Thousand Oaks.
- Amo, C. (2009). Investigating the relationship between process use and use of evaluation findings in a government context. (Master's Thesis, University of Ottawa).
- Best, John W. (1997). *Research in education* (3rd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Bober, C. F., & Bartlett, K. R. (2004). The utilization of training program evaluation in corporate universities. *Human Resource Development Quarterly*, 15(4), 363.
- Boromrajonani College of Nursing Phutthachinnarat. (2012). *Boromrajonani College of Nursing Phutthachinnarat plan B.E. 2555-2558 (2012 - 2015)*. Phitsanulok: n.p. (in Thai)
- Boyer, J. F., & Langbein, L. I. (1991). Factors influencing the use of health evaluation research in congress. *Evaluation Review*, 15(507).
- Buosonte, R. (2009). *Philosophy of research* (2nd ed.). Bangkok: Asia Pacific Printing Corporation. (in Thai)
- Buosonte, R. (2012). *A mixed of research and evaluation*. Bangkok: Asia Pacific Printing Corporation. (in Thai)
- Chalaywares, N. (1998). *Meta evaluation of utilization of the CIPP model in educational project evaluation* (Master thesis). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

- Christie. (2007). Reported influence of evaluation data decision makers' actions: An empirical examination. *American Journal of Evaluation*, 28(1), 8-25.
- Cousins, J. B., & Leithwood, K. A. (1986). Current empirical research evaluation utilization. *Review of Educational Research*, 56(3), 331-364.
- Ekthamasut, N. (2015). *A pilot study: Opinion and state of using a project evaluation result of college of nursing under Praboromarajchanok institute for health workforce development*. Retrieved September 28, 2015, from <http://www.bcnb.ac.th/bcnb/uploads/documents.pdf> (in Thai)
- Greene, J. G. (1988). Stakeholder participation and utilization in program evaluation. *Evaluation Review*, 12(2), 91-116.
- Johnson, K., et al. (2009). Research on Evaluation Use: A Review of the Empirical Literature From 1986 to 2005. *American Journal of Evaluation*, 30(3), 377-410.
- Lopez, C. L. (1999). A decade of assessing student learning: What we have learned; What's next? Chicago. North Central Association of Colleges and Schools Commission on Institutions of Higher Education/the Higher Learning.
- Nongna, C. (2007). *A comparatives study of current status and problems of the utilization of external quality assessment results for quality development of basic education in Khon Kean Province* (Master thesis). Khon Kean: Khon Kean University. (in Thai)
- Plainoi, N., & Chai-Aroon, T. (2007). *Developing learning through a process of empowerment evaluation*. Bangkok: P. A. living Printing. (in Thai)
- Srisa-ard, B. (2003). *Research in measurement and evaluation*. Bangkok: Suweeriyasan. (in Thai)
- Office of the Higher Education Commission. (2014). *Quality assurance in education guidelines B.E. 2557 (2014)*. Bangkok: Office of the Higher Education Commission. (in Thai)
- Patton, M. Q. (1997). *Utilization-focused evaluation: The new century text*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Promjouy, S. (2007). *Project evaluation techniques* (5th ed.). Nonthaburi: Jatuporn Design. (in Thai)
- Ritcharoon, P. (2008). *Research methodology in social sciences* (4th ed.). Bangkok: House of Kermyst. (in Thai)
- Senarat, S. (2011). *Problems in evaluation*. Retrieved September 28, 2015, from <http://images.senarat.multiplyconte> (in Thai)
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. San Francisco: Jossey-Bass.